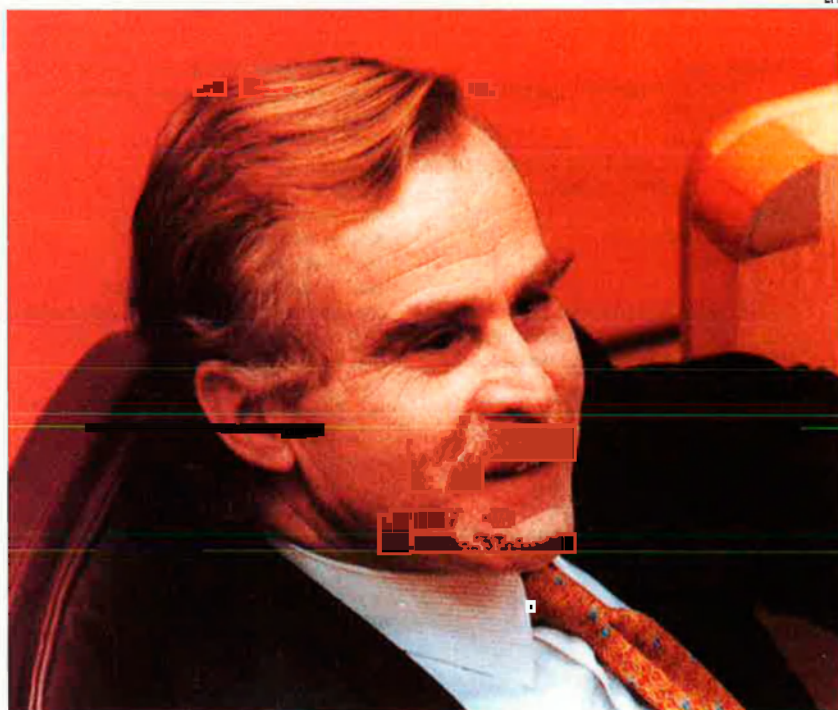

Gonellisme, el re

El gonellisme, la versió mallorquina de l'anticatalanisme, aprofita aquests dies la feblesa del Partit Popular per intentar esbucar la política lingüística del president Cristòfol Soler. Per atacar-lo, no s'estan d'utilitzar les maniobres més brutes. Les maneres nazis tornen aparèixer a les Illes Balears.

Durant els primers anys setanta a Mallorca es va crear una polèmica, a través de cartes al director i articles d'opinió, sobre la catalanitat o no del mallorquí. Els secessionistes lingüístics amagaven les seves identitats sota el pseudònim de Pep Gonella, una personatge d'una cançó popular mallorquina. Sovint s'ha identificat els promotors d'aquesta operació amb alguns significats personatges de l'illa, d'ascendència aristocràtica, o pertanyents a les famílies de l'elit social tradicional mallorquina. A partir d'aquella polèmica el gonellisme va ser el nom amb el qual s'identifica els anticatalanistes, la característica fonamental de la majoria dels quals ha estat escriure en castellà.

Els anys de la transició. Des de la mort de Franco fins a la posada en marxa de l'autonomia balear el gonellisme va ser una de les essències d'AP, que tenia dos cavalls de batalla: la representació de cada illa al Parlament —número d'escons a triar— i la qüestió lingüística. L'arraconament electoral d'AP de 1977 a 1979 va fer que els conservadors, amb un important aportació gonella, no tenguessin força a l'hora d'imposar les seves tesis secessionistes. L'Estatut d'Autonomia es va negociar entre UCD i PSOE i el seu article tercer identifica clarament la llengua que es parla a

Joaquim Cotoner, fins ara diputat a Madrid del PP. És un dels instigadors del gonellisme dins el PP i el cap visible de l'ofensiva contra la política lingüística del president Soler.

Balears i que és l'oficial juntament amb la castellana: el català.

El 1983, davant les primeres eleccions, sectors gonelles —periodistes, bankers...— continuen donant un clar suport a AP. Sorprenentment AP empata a diputats amb el PSOE. Unió Mallorquina obté prou força per desequilibrar l'empat. UM i AP pacten, però UM no accepta les tesis gonelles i força que el pacte deixi fora la qüestió lingüística —i per tant acceptant el que deia l'Estatut— i altres aspectes. En aquell moment en AP ja hi havia persones que començaven a tenir una considerable importància i que de cap manera acceptaven les tesis gonelles. Una d'aquestes persones, provinent dels democratacristians del PDP era un jove polític anomenat Cristòfol Soler. Segons Jeroni Albertí, aleshores president d'UM, Soler va ser un dels tres homes d'AP que negociaren el pacte, a més d'Abel Matutes i el mateix Canellas. Se signà el pacte i començà a governar Canellas, però el suport d'UM, a més de l'opinió d'un sector del partit, no va fer possible que les tesis gonellistes triomfessin en AP. Algun gonella prou significat va ser apartat de l'entorn del govern, si bé no per raons de política lingüística.

El govern de Canellas, entre 1983 i 1994, es va caracteritzar des del punt de vista lingüístic

orn de la caverna

JOAN CELIA

Joan Verger, ex-president del Consell Insular de Mallorca, i tradicional adversari de Canellas. S'ha identificat recentment amb els crítics i gonelles del PP. Per al sector anticatalanista és el seu elefant blanc que esperen que es posi al capdavant de l'operació tendent a trencar el PP.

per un intel·ligent *laissez faire-laissez passer*. Intel·ligent perquè a Mallorca mai no hi havia hagut cap consciència de polèmica lingüística. Fins i tot la de Pep Gonella no passà de ser una anècdota, a més d'una operació per vendre diaris, de gent sense massa escrúpols. Durant onze anys aquells gonelles apartats del canyellisme acumularen odis i ressentiments personals. Mentrestant, Gabriel Canellas s'anava identificant cada cop més amb una política "mallorquina" que acontentava l'anticatalanisme sociològic que existeix a Mallorca. Al mateix temps el catalanisme cultural i polític cometia un gran error estratègic: abandonar la bandera del mallorquinisme en mans dels sectors més conservadors i gonelles que sovint defensen un imprecís "mallorquinisme" en castellà.

Aquest mallorquinisme castellanista té els seus principals valedors en certs ambients aristocràtics mallorquins, els botifarres. Valentí Puig els ha retratat, en un article publicat recentment referit al revifament gonellista: "Així no es pot anar enlloc perquè una cosa és la defensa de la identitat mallorquina i una altra molt distinta que aquesta *soi-disant* aristocràcia encara s'enrabiï perquè a les escoles s'ensenya amb gramàtica aquella vella llengua que les seves cuineres xerraven per instint".

El revifament gonella. L'estiu de 1994 la situació política sembla estar a punt de canviar. En aquell moment Canellas veu que tot indica que a les pròximes eleccions arrasarà. Les contínues bregues amb UM imposen dins el PP la idea d'enfonsar el partit nacionalista de centre, un dels objectius del president. Ell és conscient que cal tenir tot el suport necessari per desfer-se de l'incòmode adversari. No dubta —en plena onada anticatalanista per tot l'estat, que creu que el beneficiarà— a reactivar un cert gonellisme de formes per atreure's una part de l'electorat. Els darrers dies de l'estiu es publica l'ordre Rotger —en síntesi: que cada col·legi faci el que vulgui amb l'ensenyament en català, sense "imposicions"— que és immediatament contestada per moltes associacions. Durant la primavera següent l'Obra Cultural Balear (OCB) aconsegueix treure als carrers de Palma unes 30.000 persones que es manifesten en favor del català. La irritació dins el sector gonella del PP, i també a la cúpula dirigent, es manifesta visceralment i ataquen l'OCB. L'acusació preferida del gonellisme, a través de les tribunes d'opinió, és que l'OCB és el "pancatalanisme" que vol "catalanitzar" els mallorquins, fent-los renegar de la seva llengua que no té res a veure amb el català. El gonellisme que el 1983 havia quedat despenjat del poder polític veu que ara pot tornar ser influent. Novament els aspirants a ideòlegs de la dreta mallorquina surten de les caverne.

Vénen les eleccions i la sorpresa és que la victòria, tot i ser enorme, no és total. El Consell Insular de Mallorca queda governat pel centre-esquerra nacionalista (PSOE, PSM i UM). Però aquest no és el fet més important. El detonant que fa esclatar amb tota la ràbia i intensitat el gonellisme és la defenestració de Canellas. Quan veien que Canellas podria tornar cap a posicions clarament secessionistes i que ells podrien obtenir la part del botí que esperaven, la il·lusió es veu truncada per Aznar, que obliga a dimitir Canellas pel tema del túnel de Sóller. El substitut, Cristòfol Soler, anuncia que la política lingüística serà la que la legislació diu que ha de ser. La ràbia s'intensifica quan veuen que el mateix ex-president dóna suport a Soler enfront dels que, dins el PP, utilitzen tàcticament el tema lingüístic per prendre el poder.

Durant la tardor, i fins ara, es produeix una confluència d'interessos: els gonellistes, els despenjats del poder del PP i els crítics in-

terns a Canellas. Tots tenen un enemic comú: Soler i, a través d'ell, Gabriel Canellas i Joan Huguet que controlen el partit. La política lingüística esdevé per a uns un objectiu (gonellistes), i per a altres una excusa perfecta (despenjats i crítics) per desestabilitzar. El tot val i les formes més genuïnament nazis tornen a aflorar, després de més de vint anys d'estar sota terra.

Reconeguts gonellistes articulen una estratègia cap a Madrid. El Partit Popular va reaccionar en el tema del túnel de Sóller quan la premsa de Madrid se'n va fer ressò, ara, si aconseguixen intoxicar Madrid amb el tema gonella, pensen, podria ser que Aznar intervingués. L'ultraconservador *Abc* s'apunta amb furor a la idea. Comencen a aparèixer al·lucinant pàgines pretesament informatives que inventen un conflicte popular a Mallorca. Apareixen llistes de gent del PP que "reclamen" la defensa "del mallorquí i del espanyol" enfront del català que, diuen, Soler pretén imposar. Llistes a les qual, per cert, s'hi poden veure insignes noms botifarres, de la vella guàrdia de l'antiga AP i ex-franquistes. Bramen perquè intervingui Aznar davant l'"entesa" entre Soler i Pujol per "catalanitzar" Mallorca. Els gonellistes, des de Palma, alimenten la polèmica servint "informacions" i consignes a l'*Abc* i, alhora, utilitzant totes les tribunes que poden a Mallorca.

Al mateix temps, dins el PP balear les aigües corren mogudes. El projecte de centrar el PP espanyol, duu Aznar a desfer-se de velles glòries del passat. Un dels sacrificats és

El president Cristòfol Soler, i més concretament la seva política lingüística, és l'objectiu declarat dels gonelles, que no s'estan d'utilitzar les maniobres més brutes per atacar-lo. L'ultradretà *Abc* té en Soler uns dels seus objectius preferits.

Joaquim Cotoner, que ha estat diputat del partit conservador i que ara es veu despenjat de les llistes. Cotoner dona suport als que pensen que hi ha "excessos catalanistes" en el govern de Soler i participa en una Plataforma cívica en defensa de "sa llengua balear", que liderada per Fernando de Oleza –llinatge de la noblesa mallorquina– pretén fer un referèndum per canviar l'Estatut d'Autonomia pel que fa referència a la llengua.

Ignorància amb orgull. Els gonellistes, que ara es mostren orgullosos de la seva ignorància i fan bandera del fet de no tenir cap credibilitat intel·lectual, mobilitzen al màxim de les seves forces. Diuen que han aconseguit unes 20.000 signatures, fan una assemblea pública –amb un centenar d'assistents–, i una part promou fins i tot un partit amb l'objectiu de pressionar el PP.

A poc a poc les disperses forces anti-Soler van trobant-se en un interès comú: desestabilitzar el PP. Així, forcen la idea que el PP està a punt de trencar-se pel tema lingüístic, quan en realitat el grup parlamentari es va reunir el cap de setmana del 27 i 28 de gener i es va posar d'acord a no canviar la política lingüística del president Soler.

El que sí que és una sorpresa és la posició de Joan Verger, l'ex-president del Consell Insular de Mallorca. Verger ha fet costat als crítics –que es mesclen amb els gonellistes–, ha criticat Soler pel tema lingüístic i podria ser el que lideràs una candidatura contra Canellas-Huguet-Soler al congrés del PP balear, previst per l'abril. Si a la fi es consolida tot l'entramat gonellista i crític, Verger podria ser l'*elefant blanc* que necessiten, tot i que falta veure que vulgui suïcidar-se políticament d'aquesta manera. Així, s'assegurarien la desestabilització al congrés. No és probable que guanyin, perquè semblen tenir molt pocs suports –en una reunió a Maó, dels 30 assistents prevists, només s'hi presentaren 9– i ni tan sols és segur que arribin a enfrontar-se a la cúpula del partit. Si a la fi Verger s'embarca amb els gonelles, liderant una flota comuna d'agreuats contra el PP, podria ser ben bé –per a alguns és aquesta precisament l'estratègia– que una vegada perdut el congrés, s'arriscassin a sortir del PP. Aquest pot ser el vertader objectiu. De fet ja existeix el fantasmagòric partit, Unió des Poble Baleà que espera el trencament del PP. Així creuen que podrien desestabilitzar el govern, comptant que Verger s'hi sumàs, i potser dos o tres diputats més. Però al Parlament, ara per ara, hi ha diputats –almenys dos– suficients per donar suport al PP si els necessita –sempre que hi hagi una recomposició de govern– o, en el pitjor dels casos, per cercar un acord lingüístic que arraconi els gonelles.

Miquel Payeras